Et møte med Anne Enger (Lahnstein)

Av Edmund Schilvold

Publisert i Moss Dagblad

De fleste har fått med seg at det nye operahuset har åpnet. Men det er neppe så mange som er klar over at den som sørget for at bygningen ble realisert er bosatt i Rygge og har sitt daglige virke i Moss. Møt Anne Enger, fylkesmannen i Østfold, som stortrives på sitt nye bosted.

Vi treffer henne på kontoret i fjerde etasje i Statens hus i Moss, der hun har vid utsikt utover Moss by. De fleste i Norge har vel et forhold til navnet Anne Enger, og mange vil huske henne som ”nei-dronning”, Senterparti-politiker og kulturminister. Siden 2004 har hun imidlertid vært Østfolds ”fylkeskvinne”, og den Anne Enger som mange husker fra fjernsynsskjermene, la hun til en viss grad bak seg med utgivelsen av biografien ”Grønn dame, rød klut” i 2001. Hun har ikke forlatt sine standpunkter, men er tilfreds med den mer tilbaketrukkede rollen som fylkesmannsembetet tilbyr, og det rolige livet i landlige omgivelser i Rygge.

– Jeg har levd et godt og rikt liv, og har tilegnet meg veldig mange erfaringer underveis, men etter at jeg fikk anledning til å begynne et nytt liv her i mossedistriktet, ser jeg på det livet jeg levde før 2002 litt som en avsluttet epoke, påpeker hun. Hun er raskt ute og lovpriser landskapet og naturkvalitetene i hennes nye hjemdistrikt.

– Livet her i mosseområdet er godt – her er vi omgitt av vakker natur, og det skal man ikke ta som en selvfølge, understreker hun.

Ifølge Anne Enger selv er hun egentlig en ganske følsom og beskjeden person. Samtidig liker hun å være leder og å ha ansvar. Det er noe av grunnen til at hun trives med sitt nåværende arbeid som fylkesmann, som jo er en betydningsfull stilling som samtidig som den stort sett ligger et godt stykke unna de store medienes rampelys.

Østfold er ikke noe nytt fylke for Anne Enger, faktisk vokste hun opp i Trøgstad. Hun har kommet langt og har gjort mye siden da, men er stolt av sin bakgrunn som ”bondejente” fra indre Østfold. Hun husker fortsatt at hun ble møtt med vittigheter som ”indre enfold” når hun fortalte hvor hun kom ifra, men i dag tar hun slike uttrykk med et muntert smil.

– Jeg er stolt over å komme fra Trøgstad. Der lærte jeg om verdiforankring, arbeid og ansvar. Gårder på 50-tallet var preget av et stort mangfold av mennesker og arbeidsoppgaver, og alle måtte gjøre sitt. De verdiene og ikke minst det forvalteransvaret som jeg lærte om der, har fulgt meg hele veien siden, påpeker Anne Enger.

Hun trekker paralleller mellom bondesamfunnets gamle tanke om at slektsgården skulle overlates i samme eller helst i bedre stand til neste generasjon, og behovet i vår tid for å ta vare på menneskets eksistensgrunnlag for ettertiden.

– Ønsket om å bidra til at denne verden blir overlatt til våre etterkommere i en best mulig tilstand, er og har vært en veldig sterk drivkraft bak mitt arbeid. I vår tid setter vi veldig sterke spor etter oss, og vi er nødt til å ha mekanismer som sikrer at verdifulle steder blir tatt vare på for ettertiden. Gir vi markedskreftene fritt spillerom overalt, vil natur- og jordbruksområder som dem i Rygge og på Jeløy snart være borte, mener hun.

Etter å tatt artium i Askim gå ferden til den unge Anne Enger videre til hovedstaden, der hun utdannet seg til sykepleier og sosionom ved Diakonhjemmet.

– Det var en tid jeg hadde stor glede av, og jeg mener også at jeg har hatt stor nytte av den i mine senere roller som politiker og minister. Som sykepleier ser du alle slags mennesker, stor og liten, høy og lav, i de kritiske fasene i livet, og da ser du også at alle til syvende og sist er står på like fot med hverandre. Alt det ytre, jobb, status, eiendom, blir irrelevant. Slike opplevelser har gitt meg mye, og har bidratt til å forme meg som person og som politiker, understreker hun.

Nært knyttet til hennes tanker om menneskeverd er hennes skepsis til en del av mulighetene som bioteknologien gir.

– På sett og vis spiser vi av Kunnskapens tre. Jeg synes det er svært betenkelig dersom samfunnet begynner å velge hvilke kvaliteter barn skal ha for å få lov til å bli født. Jeg har stor forståelse for den belastning et utviklingshemmet barn kan være for foreldrene, men det er ikke riktig av samfunnet å velge bort barn som ikke passer inn. Samfunnet vårt er avhengig av en solidaritet basert på at vi alle før eller siden vil trenge hjelp og omsorg, mener Anne Enger.

Henne politiske engasjement begynte da hun i 1980 ble spurt om hun kunne tenke seg å være med i Oslo Senterparti. Alle trodde på det tidspunktet at hun stemte KrF, men det gjorde hun altså ikke. To andre årsaker til at hun forble Senterparti-politiker var striden rundt valget av Oslo-biskop Gunnar Stålsett, der Senterpartiet var for valg av Stålsett og KrF imot, samt Senterpartiets kamp mot norsk medlemskap i EU. Fortsatt regner Anne Enger kampen mot EU-

medlemskap som noe av det viktigste hun har vært med på i løpet av sitt politiske liv.

– De tre argumentene som nei-siden brukte i 1994 er fortsatt gyldige. Folkestyre, miljø og solidaritet. EU er veldig sentralistisk, og selv EØS binder oss på stadig flere fronter, sier Anne Enger. Begrepet ”nei-dronning” har hun aldri vært spesielt glad i.

– Jeg sier som jeg gjorde da: Vi har kun en dronning i dette landet, og nei-bevegelsen er en folkelig bevegelse som ikke holder seg med dronninger, sier hun med glimt i øyet.

Hva ansvar angår fikk hun mer enn hun hadde regnet med da hun i 1998 måtte steppe inn som statsminister for Bondevik, samtidig som hun var statsråd i Kulturdepartementet, og i 1999 var hun også i noen måneder fungerende statsråd i Ole- og energidepartementet mens Marit Arnstad hadde fødselspermisjon.

Det var også i perioden som kulturminister at hun la mye energi ned i saken om plassering og realisering av operaen. Anne Enger ”skar igjennom”, som det sies. I mars 1999 ble meldingen som la grunnlaget for operahuset i Bjørvika lagt fram, og i dag, ni år senere, står altså omsider operaen der.

– Det er viktig at det står noe annet igjen etter oss enn kjøpesentre, sier Anne Enger. Hun har lite sans for argumentet om at operaen har kostet for mye.

– Kostnadsoverskridelsene i forbindelse med byggingen av **[navnet på feltet]**, som jeg måtte ta hånd om som fungerende olje- og energiminister, tilsvarte alene ti operahus, sier hun for å sette beløpet i et perspektiv.

I dag har hun tonet sin politiske profil kraftig ned. Noe annet ville heller ikke være riktig, mener hun, fylkesmannsembetet tatt i betraktning. Hun er også overbevist om at Fylkesmannen fortsatt bør eksistere i framtiden, selv om enkelte kritiserer forvaltningsleddet som overflødig.

– Fylkesmannen er Kongens og Regjeringens forlengede arm – noen må sørge for at det som Stortinget vedtar blir implementert ute i kommunene. Men funksjonen går også den andre veien. Vi er en viktig klageinstans. Hvor skal du som innbygger henvende deg hen hvis du er misfornøyd med kommunens tilbud? Du kan ikke gå til kommunen, for det er kommunen som står for tilbudet. I slike tilfeller bidrar Fylkesmannen til å sikre interessene og rettssikkerheten til allmennheten. Fylkesmannen skal virke til gagn og beste for fylket, som står i vår instruks.

Neste år går Anne Engers første åremål som fylkesmann ut, men trass i alderen har hun ingen planer om å trappe ned, og hun tar gjerne et åremål til dersom muligheten skulle by seg.

– I Norge har vi et litt merkelig forhold til alder. Så snart folk nærmer seg 60 er de på en måte uinteressante for mye av arbeidslivet. Men faktum er at folk på min alder har ofte har svært mye erfaring, og de burde kanskje få litt mer anerkjennelse for hva de er i besittelse av og kan bidra med. Så sant helsen er god, bør det ikke være noe i veien for at en kan bidra i arbeidslivet til langt over fylte 60 år, mener Anne Enger. Som legger til at hun snarere kommer til å trappe opp enn ned når hun neste år passerer 60.

– Jeg tror vi kan komme til å møte en framtid som er betydelig mer krevende enn den hverdagen vi er blitt vant til i Norge i dag, og at folk kan komme til å måtte ta tyngre tak. Jeg tror de store internasjonale spørsmålene vil komme til å påvirke oss, og gjøre noe med våre livsforutsetninger. Det tror jeg er ganske sikkert, spår Anne Enger.